

יותר אצלך, יותר חלק!

להיפך, כאשר יצרנו את תנועתנו ב-1965, יש מאין, רצינו בפירוש לאחד ליברלים וסוציאליסטים, על סמך הצעות מעשיות לפיתרון בעיות המדינה, מבלי להניף דגלים בעלי צבע זה או אחר. רצינו להקים גוף שיהיה רחב למדי לבטא מיגוון רחב מאד של דיעות וגישות, ושיהיה מאוחד בפעולה להגשמת הרפורמות הדרושות. ואכן, באו אלינו, ב-1965, אנשים מכל קצות ה"במה הציבורית. באו חברי קיבוצים של השומר-הצעיר, יוצאי מק"י ועוזבי מפ"ם, ובאו אלינו רבים מל"ע ומהמיפלגה הליברלית, ואחדים אף מחרות. ובעיקר: אלפי אנשים בלתי-מיפלגתיים, שלא היו פעילים עד אז, ושהחליטו שאינם יכולים עוד לעמוד מנגד. מבחינה זו נתמלאה מישאלתנו.

אולם לא נתמלאה מישאלתנו לחרחבת המחנה הזה מבחינה כמותית. אחרי הקפיצה הנחשנית ה"ראשונה, שהכניסה אותנו לכנסת (דבר שנחשב עד אז בבחינת משימה בלתי-אפשרית), לא באה ההתפשטות שייחלנו לה. המייסד וכלי-התיקשות הצליחו לכתר ולבודד אותנו, להקים סביבו חומה של שינאה, ובמשך שנים ארוכות לא הצלחנו לפרוץ אותה.

גם הפעם, אחרי כישלוננו בבחירות האחרונות, התגישה התנועה במלוא כוחה ומירצה לקראת הבחירות החדשות. אלפים איתנו התפקדו לפעילות, תוך ימים אחדים. 1500 חתמו על טופס הגשת הרשימה החדשה. אלפים באו לחוגי-הבית שלנו. ושוב, ראה זה פלא, זהו אותו מיגוון רחב מבחינת המוצא המיפלגתי, הגיל, המעמד, המיקצוע, האידיאולוגיה.

משום כך לא צריכה להיות לנו שום בעייה לגבי ההשתתפות במחנה שבו מצויים סוציאליסטים כמו אנשי מוקד, סוציאל-דמוקרטים כמו אנשי לובה אליאב, ליברלים בעלי תודעה סוציאליסטית כמו, ואף אנשי ימין בעלי-מצפון כמו כמה מראשי "המועצה הישראלית למען שלום ישראל-פלסטיני".

יש להניח כי לתנועה אידיאולוגית מובהקת, כמו מוקד, הדבר קשה הרבה יותר.

יחד עם שותפינו במחנה זה, אנו פורצים מן הבידוד. לא עוד רסיסים קטנים, לא עוד קבוצות ותנועות קטנות. הפעם יש סיכוי של ממש להקים כוח פוליטי שיוכל לא רק למתוח ביקורת, להתריע ולהזהיר, אלא שיהיה צורך להתחשב בו בהכרעות ממשיות. זהו ה"סיכוי, ולמענו זה כדאי.

מעבר להחזית

ושיקול נוסף, שאין להמעיט מחשיבותו. עוררנו תיקנות גדולות בעולם ביכלל, ובארצות ה"ערביות בפרט. גרמנו לכך שיאסר עראפאת ויכל להעז ולקום במושב המועצה האומית הפלסטינית ולהצהיר בפה"מלא, כפי שעשה השבוע, שהוא תומך אישית ב"מוגעים עם כוחות-השלום הישראליים.

למוגעים האלה הלכנו יחד. מול מנהיגי אש"ף ישבתי יחד עם לובה אליאב, מתי פלד, מאיר פעיל, יעקב ארנון והאישים האחרים, שהצטרפו למחנה החדש. בכל הפיחות האלה שאלו בעלי-שיחוננו: מה כוחו של מחנה-השלום הישראלי? מה תעשו בבחירות ה"באות? לאילו הישגים תגיעו?

ידענו שאין אלה שאלות-סרק. לבעלי-שיחוננו חשוב להוכיח לחבריהם כי אנו מייצגים כוח חשוב, הגדל והולך. ככל שגובר כוחנו, כן יתעודד מחנה היונים שמעבר לחזית.

איך היינו נראים, אילו הלכנו לבחירות אלה בכמה רשימות קטנות, מפולגות ומפוצלות? מה היתה התו"צאה במחנה הפלסטיני, אילו נסתבר ב-18 במאי כי כל המחנה הזה לא עבר את אחוז-ההחסימה, או עבר אותו אך בקושי?

גם שיקול זה מחייב אותנו להתאחד, להשקיע את הכל במאמץ משותף ונמרץ, להשיג ביום-הבחירות הישג אשר יכה גלים בעולם ובארצות השכנות. זוהי חובתנו, ואל לנו להשתמט ממנה.

הארמיה השלישית

אנחנו יצורים רציונליים. שיקוליה-ההיגיון צריכים להכריע לגבינו.

שיקולים אלה מובילים כולם בכיוון אחד — בעד. משום כך הלכנו למערך זה בלב שלם, ונעשה כמיטב יכולתנו כדי שיהפוך עובדת-קבע במפה הפוליטית.

צירפנו את חטיבתנו לאוגדה, בעלת כושר-לחימה גדול הרבה יותר. נקווה כי בהמשך הדרך תהפוך ה"אוגדה הארמיה, שתביא את רעיונותינו אל הניצחון. הארמיה השלישית, שתתייצב מול הארמיה של שוחרי-הסיפוח והארמיה של אובדי-הדרך.

נימוק זה לבדו די בו כדי להצדיק את האיחוד. הוא מחסל פחד זה במכה אחת. הוא מבטיח ששום קול לא יתבזבז, שכל קול, הניתן לשלום ולשיוויון, יקבל את מלוא מישקלו.

אש המילחמה

שאלה אחרת, שחזרה בכל חוגי-בית שלנו (וגם של מוקד), בדיקנות של שוון, היתה: מדוע אינכם יכולים ללכת יחד? אתם מטיפים לשלום עם אויבנו הקיצוניים ביותר, אך אינכם מסוגלים להגיע אף לשלום ביניכם לבין עצמכם! איך תדברו עם עראפאת, אם אינכם מסוגלים לדבר איש עם רעהו?

זהו היגיון פשוט ובריא, ואין נגדו כל נימוק. אילו הלכנו שוב ברשימות נפרדות, אחרי שנה של ישיבה-בצוותא ב"מועצה הישראלית למען שלום ישראל-פלסטיני", היינו הופכים — בצדק — דמויות מגו

אנור, אליאב וזכרון' בננס' היסוד

כחות, טרף קל לפיליטונים של שוחרי המילחמה וה"סיפוח. היינו מרגיזים אלפים ורבותות של אוהדים פוטנציאליים, שהיו מפנים את ראשיהם בבזו ונותנים את קולותיהם לרשימתו של יצחק רבין. כך היו אובדים קולות רבים, והיו מוינים את אש המילחמה תחת שיאדירו את אבוקת השלום.

חיים ומוות

אין ספק שקיימים חילוקי-דיעות גדולים וחשובים בין תנועת העולם הזה, מוקד והכוחות האחרים שה"טרפו למחנה. אין לזלזל בהם, או לטשטש אותם. אולם אנו מאוחדים כיום בעניין הנוגע לחיים ולמוות: הדרך לשלום. אם השלום חשוב לנו, אם אנו מאמינים באמת ובתמים כי הוא חשוב מכל דבר אחר בחיי המדינה — איך זה נניח לעניינים פחות חשובים לפלג אותנו במערכת-בחירות הרתיגורל? אילו כך נהגנו, מי היה יכול להאמין להבא לכנות דברינו?

מאחרת את הכוחות האלה גם השאיפה העמוקה לצדק סוציאלי, ליתר שיוויון, למיטטר הומאני יותר. אומנם, במישור זה אנו מדברים בלשונות שונות, וב"ידינו דגלים אידיאולוגיים שונים. אולם נכון גם שכימעט בכל הכרעה מעשית, על עניין מעשי העומד על סדר היום, היו תשובותינו שוות או דומות. בשתי תקופות-כהונה בכנסת, ובשתי תקופות-כהונה בהסתדרות, לא היה כימעט אף מיקרה אחד שבו לא הצביעו נציגי הכוחות האלה ביחד.

לתנועת העולם הזה קל יותר להתמודד עם בעייה זו מאשר לתנועת מוקד, למשל. כי אנחנו לא היינו מעולם תנועה "אידיאולוגית".

ובכן, זה קרה. אחרי צירי-לידה קשים נולד, במזל טוב, איחוד מחנה השלום והשיוויון. לרך הנולד ניתן השם "שלי" (ראה עמודים 20-21).

אצל רבים מחברי תנועתנו ואוהדיה, היתה התגובה הראשונה התפרצות של שימחה: סוף-סוף! שהחינו! אצל אחרים היתה התגובה הראשונה שונה לגמרי — מבוכה, פיקפוק, תדהמה, וגם התנגדות. חברים מודאגים שאלו אותנו: למה? האם לא ניאלץ לוותר על עקרונות הקרובים לליבנו? האם לא נצטרך להנמיך את קולנו, שדיבר עד כה בשפה כה ברורה ונוקבת? היו גם שאמרו בכנות: "אני מאמין שאורי אבנרי חסר בכנסת, והייתי מוכן לפעול כדי להחזירו לשם. אך מדוע אפעל למען רשימה, שבה הוא מופיע רק במקום השלישי?"

לבטים ופיקפוקים אלה באו מפי אנשים שהם אוהדים מושבעים לתנועתנו ולרעיונותיה, והם לגיטימיים בהחלט. אשתדל להסביר כאן מדוע אני מאמין ש-איחוד זה הוא חיוני, ומדוע הפיקפוקים צריכים להיעלם.

קאריקטורה מרושעת

תחילה, הערה אישית-למחצה: אל נשכח לרגע כי אנחנו הצענו איחוד זה, מאז נובמבר 1970.

או, לפני יותר משש שנים, פירסמתי ב"הארץ" את המאמר "מתקרב רגע האמת", ובו קראתי לאיחוד זה בדיוק. לא היתה תגובה. חזרתי על הביעה זו ערב הבחירות של 1973, והשקעתי שעות ללא-ספור במאמץ להגשמתה. המאמץ נכשל.

כאשר אך הוכרז על הבחירות הנוכחיות, חזרתי על דרישה זו בתוקף, ואף ניסיתי לשרטט קווים להגשמתה במציאות הנוכחית. מה שקם השבוע דומה מאד ל"שירטוט זה, מבחינת השם, התוכן, ההרכב התנועתי והציוות האישית.

אני יודע שרבים האמינו כל העת כי אין זה אלא תכסיס מצידני, וכי בעצם אני מעמיד פנים רק כמי שרודף אחדות. אני מצטער אם גם כמה מידידינו נתפסו לדעיה זו.

במשך שנים היו שדאגו לתאר אותי כאדם המתנגד לאיחוד, כמיין מאקיאווולי חורש-מזימות, שאינו מוכן להשתייך לכל מחנה אלא-אם-כן הוא עומד בראשו. לא הסכמנו בעבר לאיחוד למען איחוד, כאשר נדרש מאיתנו לוותר על התיקף, על עקרונותינו הבסיסיים בענייני שלום, רפורמה וצדק חברתי. לא היינו מוכנים לקנות כיסאות במחיר בנידה בשאיפותינו. לי, אישית, לא היה מעולם כל עניין לשבת בכנסת, אם פירוש הדבר שלא אוכל לפעול שם על-פי אמונתי ומצפוני. (הוכחנו זאת באחרונה שוב, כאשר עלה הרעיון שנשתף פעולה עם ר"ח, תמורת מקום בטוח ברשימתה).

אולם הסיכוי להקמת איחוד אמיתי, מערך של כוחות שבו נוכל לשמור על עיקרנו, קסם לנו תמיד. היענותנו בכיוון זה היו לא רק כנות — הן הביעו את שאיפתנו העמוקה ביותר. וברגע שצצה — כימעט במפ"תע — האפשרות להקים מערך כזה, הושטתי לה את ידי בלי היסוס כל רגע.

לא היתה לי כל בעייה, "להסתפק" במקום השלישי ברשימה המשותפת. שהרי אני עצמי הצעתי מקום זה, לפני כמה חודשים, כאשר העליתי את ההצעה להקמת מערך-בחירות בבחירות אלה. המקום נובע מהערכה מציאותית של הכוחות הקיימים במחנה-השלום, והיה זה חטא בלי-כופר אילו הנחתי לשיקול-סרק של כבוד ויוקרה לחבל בסיכוי הגדול.

הייתי שלם עם עצמי כאשר הצעתי את ההצעה, ואני שלם עם עצמי כאשר אני תומך בהגשמתה. אולי זה ירגיז קצת את משמיצי, שכמה מן ההשמצות ה"חביבות עליהם ביותר הופרכו השבוע. הם יצטרכו להמציא השמצות חדשות. אבל זוהי הבעייה שלהם.

הצלת קולות

אחרי הקדמה אישית זו, הנה הנימוקים העיקריים בעד הקמת המחנה:

בעשרות חוגי-הבית, שבהם כבר השתתפתי במערכת-בחירות זו, עלתה שוב ושוב השאלה המודאגת: האם בטוח שתעבור את אחוז-ההחסימה? האם אין סכנה שאבזז את קולי, ואעזור לליכוד, לד"ש או למערך? אני בטוח שהיינו יכולים לעבור את אחוז-ההחסימה בלי בעיות — לולא פחד זה. הפחד מפני אחוז-ההחסימה היה גרוע מאחוז-ההחסימה עצמו. הוא עלול היה למנוע מאלפי אוהדים מושבעים של רעיונותינו לתת לנו את קולם, כדי שנוכל להשיגם.

אותם בוחרים פוטנציאליים קראו בסיקרי דעת-הקהל בעיתונים (ולא משנה מהי מידת מהימנותם) שאף לא אחת מרשימות-השלום תעבור את אחוז-ההחסימה. הם היו עלולים לברוח בהמוניהם למיפלגות, המובילות את המדינה למילחמה הבאה.